

Avifauna východnej časti Levočských vrchov (V Slovensko)

Birds of eastern part of Levočské vrchy Mts (E Slovakia)

Miroslav FULÍN¹ & Michal REVICKÝ²

¹Puškinova 15, 083 01 Sabinov, Slovensko; e-mail: miro.fulin@gmail.com

²Torysa 261, 082 76 Torysa, Slovensko; e-mail: michalrevicky77@gmail.com

Abstract. Avifauna of Levočské vrchy Mts, Special Protection Area (SPA) since 2013, is understudied due to military training area located in the mountains in the second half of 20th century. This paper reports data about bird species observed in the eastern part of the range during last 50 years. Altogether 133 bird species were found in the study area in 1964–2015. Of them 88.4% were breeding species (13 extinct as breeding species), 3.9% wintering species, 3.9% transmigrant species and 5.4% occurred erratically. It is one of the most important SPAs in Slovakia for criterion species as Golden Eagle, Black Stork and Corncrake. Intensive logging due to windbreaks and bark beetle outbreaks has substantially changed habitats for forest bird species (Capercaillie, Black Stork) in the central part of the mountains. Abandonment of management on meadows in upper zone of mountains caused apparent population decline of Black Grouse.

Key words: Levočské vrchy Mts., birds, faunistics, military training area, Natura 2000

Úvod

Orografický celok Levočské vrchy patrí k tým územiam na východnom Slovensku, z ktorých máme málo publikovaných informácií o stave avifauny. Príčinou toho je skutočnosť, že prevažná časť pohoria bola v rokoch 1953 – 1989 uzavretou zónou Vojenského výcvikového priestoru (VVP) Javorina.

Prvé a ojedinelé poznámky o druhovej skladbe vtákov v území v rokoch 1958 a 1959 bez bližšieho vymedzenia priestoru popisuje Janalík (1960). Uvádza výskyt 104 druhov prevažne v západnej časti pohoria a v jeho predhorí. Z nich 84 považuje za hniezdiče. K významnejším patrí nález hniezda *Tyto alba* vo veži kostola v Ruskinovciach, hniezdo *Milvus milvus* v Ľubických kúpeľoch a *Otus scops* v Levočskej doline. Z troch druhov uvedených iba ako zimujúce k vzácnym patrí pozorovanie

Montifringilla nivalis a *Plectrophenax nivalis*. Pätnásť druhov uvádza iba na prelete či migrácii väčšinou v predhorí. K jeho zaujímavým údajom patrí aj pozorovanie *Circaetus gallicus* 16. 6. 1958 v katastri obce Tvarožná, v západnej časti pohoria. Poznámky o výskyte druhov vo východnej časti územia si viedol prvý z autorov od roku 1964 pod vedením dr. Voskára, vtedy pracovníka Ústredia štátnej ochrany prírody v Prešove. Nespracované terénne záznamy dr. Voskára o výskyte druhov z územia Levočských vrchov, ktoré pri odchode z pracoviska ponechal na archíváciu sa v archíve Centra ochrany prírody a krajiny Štátnej ochrany prírody SR (COPK ŠOP SR) v Prešove žiaľ už v súčasnosti nenachádzajú.

Vodné a pri vode žijúce vtáčstvo koryta rieky Torysa vo východnej časti pohoria po obec Tichý Potok a Nižný Slavkov popisali Palášthy a Voskár (1966). Z avifauny popisovaného

územia uvádzajú pobytové údaje o hniezdení 10 párov *Charadrius dubius*, 7 párov *Actitis hypoleucos*, 8 párov *Cinclus cinclus*. V riečišti Slavkovského potoka od obce Brezovica po Kunišovský potok popisujú aj výskyt *Tringa ochropus* s predpokladaným hniezdením pri Nižnom Slavkove. Hniezdenie *Ciconia nigra* uvádzajú nad obcou Nižný Slavkov. Ako hniezdiča rozšíreného na všetkých horských potokoch zaznamenali *Motacilla cinerea*. Voskár (1967) opísal aj prvý nález hniezda *Nucifraga caryocatactes* mimo dovtedy známeho hniezdneho areálu druhu vo Vysokých Tatrách. Palášthy & Voskár (1970) uvádzajú výskyt *Lanius minor* 17. 6. 1966 z katastrálneho územia (k. ú.) obcí Krásna Lúka a Šarišské Dravce.

Úvahy spojené s projektom výstavby vodnej nádrže Tichý Potok vyvolali v roku 1994 potrebu spracovania avifauny záplavovej a vodozbernej časti územia. Od tohto roku každoročne pri aktualizácii projektu prebiehal monitoring avifauny a spracovaná bola rukopisná správa pre investora (Fulín 1995, 1996, 1997). Výsledky poznania územia do roku 1999 spracoval Fulín (2000). Zámerom jeho práce bolo poukázať na dovtedajšie poznatky o faune územia získané pred sprístupnením priestoru verejnosti. Publikované údaje pochádzali prevažne z centrálnej časti pohoria a súvisia so zberom dát spojených s predprojektovou dokumentáciou a prípravou výstavby vodného diela. Existujúce záznamy z územia vtedy priniesli prehľad o 98 druhoch vtákov hniezdiacich v území, pre 6 druhov bolo hniezdenie predpokladané a 12 druhov bolo zaznamenaných počas migrácie a zimovania.

Pozorovanie *Circaetus gallicus* v katastri obce Krásna Lúka úvádza zo 4. 4. 1988 Mihók (Danko et al. 2007). Od umožnenia vstupu do územia VVP vzrástol záujem o poznanie avifauny, čoho dôkazom sú sporadické návštevy územia viacerými súčasnými aktívnymi ornitológmi (M. Dravecký, L. Šimák, M. Demko, S. Pačenovský, R. Potočný, A. Krištín, B. Jarčuška a i.). Ich zistenia druhov sú zatiaľ bez publikovaných výstupov.

Cieľom tohto príspevku je: 1.) poskytnúť údaje o vtáčích druhoch zo študovaného územia,

2.) poukázať na prítomnosť niektorých druhov v minulosti na základe faunistických pozorovaní vedených prvým autorom od roku 1964, 3.) popísať charakter výskytu jednotlivých vtáčích druhov v území a 4.) opísať zmeny v druhovom zložení vtáctva za posledných 40 rokov.

Spracované územie

Predložené údaje o avifaune východnej časti Levočských vrchov (obr. 1) pochádzajú z časti územia pohoria obmedzeného na severe hranicou, ktorú tvorí v Jakubiánskej brázde štátna cesta spájajúca obce Torysa, Šarišské Dravce, Krásna Lúka, Bajerovce, Šambron a poľná cesta z obce Šambron do obce Jakubany. Od obce Jakubany smerom na juh ju tvorí spojnice vedaná po hrebeni medzi kótami Javorinka (1166,8 m n. m.), Repisko (1250,8 m n. m.), Banisko (1143,5 m n. m.), Čierna hora (1289,4 m n. m.), Derežová (1213,6 m n. m.), Zelený vrch (1198,7 m n. m.) cez Veľký Václavák na kótu Javorina (1224,9 m n. m.), Javorinka (1154,2 m n. m.), Brinky (1054,5 m n. m.) k obci Torysky. Ďalej hranica sledovaného územia prechádza údolím k obci Vyšné Repaše, Pavľany, Oľšavica cez Brutovce, Nižný Slavkov, ďalej Slavkovským potokom cez Brezovičku, Brezovicu a korytom rieky Torysa k obci Torysa. V centrálnej časti vymedzeného priestoru orografického celku Levočské vrchy vystupuje charakteristická hornatá časť pohoria označovaná ako Levočská vysočina. Prevýšenie územia je v rozmedzí od 480 m n. m. (údolie rieky Torysa pod obcou Tichý Potok) do 1289,4 m n. m. (kóta Čierna hora). Vo východnej časti, vo vnútri pohoria, izolovane vystupuje jediná obec Tichý Potok. V južnej časti pohoria, v Oľšavickej planine v nadmorskej výške 750 – 915 m n. m. vystupuje zóna s vidieckymi sídlami. Sú to obce Torysky, Vyšné Repaše, Nižné Repaše, Pavľany, Oľšavica, Brutovce, Nižný Slavkov. Zo severu Levočských vrchov vystupuje Jakubiánska brázda s obcami Jakubany, Šambron, Bajerovce, Krásna Lúka, Poloma. Východne od obcí Brezovička, Brezovica, Torysa a Šarišské Dravce vystupuje pohorie Bachureň a severovýchodne Spišsko-šarišské medzihorie.

v minulom storočí. Toto spoločenstvo nevytvára v celom pohorí podmienky pre existenciu lesov ekologicky zodpovedajúcich prírodným podmienkam (Zvalený 2011). Na horských lúkach, na bývalých kosných lúkach a pasienkoch (asoc. *Nardetum*) Stanová, Valachovič (2002) vystupuje a charakterizuje toto územia lieska obyčajná (*Corylus avellana*). Smrekovec opadavý (*Larix decidua*) rastie na týchto lúkach rozptýlene, solitéry dosahujú vek aj 100 a viac rokov. Na opustených lúkach a pasienkoch sa smrekovec opadavý progresívne šíri náletmi. V lesných celkoch vytvára aj monokultúrne porasty.

Na začiatku vedenia našich záznamov o výskyte druhov (r. 1964) sa v území vyskytovali pôvodné lesné celky vzrastlých lesných porastov, hospodársky využívané plochy poľnohospodárskej pôdy. Záhumienky vystupovali až po hranicu lesa. Horské lúky a pasienky v údoliach boli každoročne vykášané, a vypásané. Na horských lúkach a v lesných celkoch sa nachádzali funkčné hospodárske objekty (seníky, koniarne, útulne, poľovnícke chaty). Lesné prístupové cesty boli bez spevneného povrchu, hlboko zarezané v teréne. Pre zvoz dreva či sena boli využívané konské alebo kravské povozy. Koryto rieky Torysa meandrovalo v akumulačných sedimentoch, vytváralo strmé nárazové steny a nánosy plochých štrkových lavíc (štrkové lavice medzi Brezovicou a Tichým Potokom sú v súčasnosti najrozsiahljšími a najzachovalejšími v povodí Torysy).

V osemdesiatych rokoch minulého storočia dochádzalo k postupnému zániku intenzívnej hospodárskej činnosti súkromne hospodáriacich roľníkov. Za účelom ťažby drevnej hmoty boli vybudované nové prístupové cesty do porastov. Na niektorých hrebeňových lúkach dochádzalo k odstraňovaniu liesky skupinovým vytrháva-

ním aj s koreňovým systémom mechanizmami. Obnažením pôdneho krytu na týchto miestach a upustením od obhospodarovania lúk (kosenia, pastvy a orby záhumienkov) nastúpila silná sukcesia náletovými druhmi a ich zarastanie. Na viacerých miestach bola sukcesia podporená navážkami siláže, kukurice a zvyškov jadrových krmovín po žatve ako krmiva pre lesnú zver v zime.

Lesné porasty pri nedoriešenej majetkovej správe v súčinnosti s intenzívnou ťažbou postihla veterná a neskôr aj podkôrníková (*Ips typographus*) kalamita podporená spolupôsobením podpňovky smrekovej (*Armillaria ostoyae*). V súčasnosti významná časť smrekových lesných porastov v jadrovej časti pohoria zanikla (79 %; Zvalený 2011) a nahradilo ju spoločenstvo rúbaní. V údolnej časti dochádza k likvidácii krovia pôvodných medzí, zarastených a opustených polí a brehových porastov za účelom získania drevnej hmoty na štiepku. Zanikla aj hospodárska činnosť súkromných vlastníkov na lúkach a nahradilo ju kde-tu jednorazové mulčovanie trávnatých porastov. Oproti pôvodnému stavu zaniklo aj vypásanie lúk hovädzím dobytkom a nastúpila na nich sukcesia drevín z okolitých porastov. V súčasnosti sú lúky a pasienky pôvodných súkromne hospodáriacich roľníkov nevykášané, zarastajú náletovými druhmi vegetácie. Senníky („stodulky“) na vrcholových lúkach dožili, zachované sú len v údolných častiach, v miestach hospodárenia a vykášania lúk Vojenskými lesmi. Na veľkoplošných lúkach prebieha raz ročne kosba resp. mulčovanie. Zrubové chatky Vojenských lesov, obecných úradov či členov poľovníckych združení zostali zachované.

Územím prechádza štátna cesta 2. triedy spájajúca Brezovicu a Levoču cez Brutovce

► **Obr. 2.** Levočské vrchy – krajina a biotopy: (A) Senníky („stodulky“) na lokalite Lazirka, k. ú. Tichý Potok; r. 1994. (B) Údolie rieky Torysy nad zaniknutou obcou Blažov; r. 2006. (C) Hrebeňová časť pohoria; pohľad z Derežovej (1213 m n. m.) na Jankovec (1169 m n. m.); r. 2015. (D) Štrkové náplavy Torysy medzi Brezovicou a Tichým Potokom; r. 2013. (E) Údolie Torysy nad Brezovicou; r. 2011. (F) Údolie potoka Škapová; západný pohľad z Čierhohuzca (1216 m n. m.) na Škapovú (1231 m n. m.); r. 2012. Foto: M. Fulín (A–C), B. Jarčuška (D–F).

► **Fig. 2.** Levočské vrchy Mts. – landscape and biotopes: (A) Haylofts („stodulky“) at locality Lazirka near Tichý Potok, year 1994. (B) Valley of the Torysa River above displaced village Blažov; year 2006. (C) Mountains' crest; view from Derežová Mt. (1213 m a. s. l.) on Jankovec Mt. (1169 m a. s. l.); year 2015. (D) Gravel bars of river Torysa between villages Brezovica and Tichý Potok; year 2013. (E) Valley of the Torysa River above Brezovica; year 2011. (F) Valley of the stream Škapová; western view from Čierhohuzec Mt. (1216 m a. s. l.) on Škapová Mt. (1231 m a. s. l.); year 2012. Photo by M. Fulín (A–C), B. Jarčuška (D–F).

a Brezovicu s obcou Tichý Potok a účelové komunikácie (uzavreté pre motorové vozidlá) s prepojením do obcí Jakubany, Ihľany, Holumnica a Nižné Repaše. Ďalej sa tu nachádzajú hospodárske dvory poľnohospodárskych podnikov. K aktivitám, ktoré v súčasnosti na území prebiehajú patrí lesohospodárska, vodohospodárska, poľnohospodárska činnosť, výkon poľovníctva, sezónny zber lesných plodov, paragliding, turistika, cykloturistika, nezákonné prejazdy motorových vozidiel a motoristické preteky.

Od 1. 1. 2013 je podstatná časť pohoria vyhlásená za Chránené vtáčie územie (CHVÚ; SKCHVU051) s rozlohou 45 597 ha (Vyhláška MŽP SR 434/2012). Levočské vrchy boli vyhlásené za Chránené vtáčie územie za účelom zabezpečenia priaznivého stavu biotopov druhov vtákov európskeho významu a biotopov sťahovavých druhov vtákov (*Ciconia nigra*, *Picoides tridactylus*, *Crex crex*, *Bonasa bonasia*, *Athene noctua*, *Glaucidium passerinum*, *Muscicapa striata*, *Aquila pomarina*, *Aquila chrysaetos*, *Coturnix coturnix*, *Alcedo atthis*, *Strix uralensis*, *Lanius excubitor*, *Dryocopus martius*, *Tetrao urogallus*, *Lyrurus tetrrix*, *Pernis apivorus*, *Bubo bubo* a *Picus canus*) a zabezpečenia podmienok ich prežitia a rozmnožovania. Hranica chráneného územia prebieha po okraji lesného celku. Z CHVÚ sú vyňaté intravilány príslušných obcí a zátopová oblasť uvažovanej vodnej nádrže Tichý Potok. V Levočských vrchoch sa nachádza aj Prírodná rezervácia Bišar (k. ú. Tichý Potok) o rozlohe 1,6 ha a prírodná rezervácia Valalská voda (k. ú. Bajerovce) o rozlohe 14,4 ha.

Metodika

Výskyt vtáčích druhov bol príležitostne zaznamenávaný od roku 1964 vo východnej časti pohoria mimo VVP (prvým z autorov). Do roku 1989 sme spracovali záznamy z 61 pobytových dní v teréne, prevažne v hniezdnom období. Po zrušení zákazu vstupu do VVP boli údaje o avifaune zaznamenávané z celého povodia Hornej Torysy (po k. ú. obce Torysky), Škapovej a Jakubianky. Za obdobie od roku 1990 do roku

2015 sme v území absolvovali 190 pobytov (dní) na terénnych prieskumoch (sumárny počet pobytových dní v teréne podľa mesiacov za roky 1964 – 2015: 1 – 2, 2 – 3, 3 – 9, 4 – 40, 5 – 42, 6 – 52, 7 – 43, 8 – 36, 9 – 7, 10 – 7, 11 – 2, 12 – 8, spolu 251).

Návštevy boli vykonávané v rôznych ročných obdobiach (najčastejšie v hniezdnom období; vid' vyššie) a v každú dennú dobu. Na okružnej trase Brezovica, Nižný Slavkov, Brutovce, Oľšavica, Nižné Repaše po Vyšné Repaše a údolím rieky Torysa a Škapová po Tichý Potok a Brezovicu boli stanovené sčítacie body na líniovom transekte. Jednotlivé body transektu na uvedenej trase sú vzájomne od seba vzdialené 300 metrov. Aspoň raz ročne sme na nich od roku 2010 zaznamenávali údaje o výskyte vtáčích druhov. Okrem toho boli vykonávané pozorovania na prístupových komunikáciách na vrcholy pohoria a na trasách po horských hrebeňoch. Pohyb v teréne bol vykonávaný so súhlasom Obvodného úradu Vojenského obvodu Javorina motorovým vozidlom (účelové, prístupové komunikácie), bicyklom, pešo a na bežkách. Na vyvolanie reakcie druhu na lokalite sme v niektorých prípadoch využívali nahrávky vtáčieho spevu (sovy, chrapkáč) a na vytipovaných lokalitách bol podľa uváženia vykonávaný aj odchyt a krúžkovanie vtákov. Počet hniezdných párov sme spracovali pre vybraný (malý) počet druhov podľa počtu paralelne registrovaných jedincov v jednotlivých častiach územia, nálezom hniezda s násadou, alebo sme u nich zaznamenali teritoriálne správanie spojené s prejavmi toku, párenia, hniezdenia, kŕmenia mláďat a čerstvo vylietané mláďatá. Pozorovanie sme robili pomocou binokulárneho ďalekohľadu 10 × 50 mm. Lokality výskytu tu uvádzame podľa miestneho názvu, ktorý sa nie vždy zhoduje s poslovenčenými názvami uvádzanými v turistických mapách (napr. miestny názov Lazírka je v mapách uvádzaný ako Lazurka). Vo výsledkoch za menom druhu sú použité tieto skratky: H = hniezdíč, T = transmigrant, Z = zimuje, P = pravidelný, N = nepravidelný, Zr = zriedkavý, V = výnimočný výskyt. Názvoslovie druhov uvádzame podľa práce Kovalíka et al. (2010).

Obr. 2. Pokračovanie. (G) Lúky nad Čierťažou („Čertež“), k. ú. Tichý Potok; r. 2006. (H) Rieka Torysa nad Tichým Potokom; r. 2009. (I) Pohľad z Lačnovského sedla (Branisko / Bachureň) na JV časť Levočských vrchov, v pozadí Vysoké Tatry; r. 2010. Foto: M. Fulín (G), B. Jarčuška (H, I).

Fig. 2. Continuation. Grasslands above displaced settlement Čierťaž („Čertež“), cadastral area of Tichý Potok; year 2006. (H) The Torysa River above Tichý Potok; year 2009. (I) View from Lačnovské sedlo Saddle (Branisko / Bachureň Mts.) on SE part of Levočské vrchy Mts., High Tatras in background; year 2010. Photo by M. Fulín (G), B. Jarčuška (H, I).

Výsledky

Bonasa bonasia: PH. 29. 7. 2014 pozorovaný krdlík 7 ex. mláďat na okraji rúbaniska pod Zamčiskom (k. ú. Tichý Potok). Zaznamenali sme aj 33 pobytových lokalít druhu (v CHVÚ). Lokality so starším dátumom pozorovania výskytu sme potvrdili opakovane v posledných rokoch. Sú to: Spišská, Škvirkový háj (k. ú. Ofšavica), Brutovský kríž, Michalkova Poľana, Vodný zdroj, Za vrbinkami (k. ú. Brutovce), Jaškovec (k. ú. Brezovica), Košariská, Peklisko (k. ú. Nižné Repaše), Bišár, Čelisko, Chmeľov, Lazirka, Dlhý jarok, Javorinka, Jankovec, koniareň v Škapovej, Lánsky vrch, Lazec, Piesočný vrch, Zavartov, Ždiar (k. ú. Tichý Potok), Čierna kopa, Krčah (k. ú. Krásna Lúka), Smrečiny (k. ú. Šambron), Uhlisko (k. ú. Pavľany), Išpánska, Slavkovský potok (k. ú. Vyšný Slavkov), Pálenica (k. ú. Nižný Slavkov), Kopa (k. ú. Bajerovce), šopa v údolí Toráč, Repisko (k. ú. Jakubany), Podproč.

Lyrurus tetrix: V. Lúky pod kótou Spišská (1056 m n. m.) sme navštevovali v čase párenia. Pravidelne sme tu zaznamenali výskyt jedincov v rokoch 1966 – 1971 (11. 4. 1966 – 12. 4. 1971). Zo zimného obdobia máme dokladovaný výskyt jedincov na uvedenom tokanisku vizuálne i podľa trusu z 30. 1. 1967 – 5 ex., 6. 12. 1968 a 3. 2. 1969 – 2 ex. Uvedené plochy, pôvodne kosené horské lúky, po roku 1974 zanikli rozoraním a premenou na trvalé trávnaté porasty alebo pastviská. Od tohto obdobia sme druh na lokalite nezaznamenali. Jeden ex. samca sme zaznamenali 21. 4. 1999 na kóte Chmeľov.

Tetrao urogallus: V. Zaznamenaný bol výskyt v rokoch 1974 – 1978 na vrcholových lúkach Čiernej hory (k. ú. Poloma), Piešočný vrch, Chmeľov (k. ú. Tichý Potok). Výskyt na kóte Čierna hora 1090 m n. m. (k. ú. Poloma) máme doložený aj z 19. 4. 1994. Posledný nami pozorovaný výskyt kohúta máme z 21. 4. 1999 z lokality Jankovec (k. ú. Tichý Potok). Odvtedy sme tu jeho prítomnosť nezistili. Informácie o údajnom výskyte oboch druhov na základe odstrelov sú neoverené.

Perdix perdix: PH. Pravidelné pozorovanie hniezdnych párov a krdlíkov s vyvedenými

mláďatami v posledných rokoch máme zaznamenané pod obcou Poloma (27. 5. 2015).

Coturnix coturnix: PH. Teritória výskytu sa nachádzajú vo vhodných biotopoch v údolí rieky Torysa, ale aj na vonkajšom predhorí. Doklady o výskyte podľa hlasového prejavu máme doložené aj z vrcholových lúk pohoria (sedlo pod Kuligurou, 1087 m n. m., 2 spievajúce samce 12. 7. 1995). Zaznamenaných máme z obdobia posledných dvoch rokov spolu 37 lokalít výskytu spievajúcich samcov.

Phasianus colchicus: NH. Prítomnosť druhu v území v rokoch 1968 – 1974 je výsledkom zazverovania poľovníckymi združeniami. V súčasnosti sme výskyt druhu v čase toku zaznamenali na riečnej terase pred Brezovicou a v Tábořskom potoku, ktorý steká z obce Poloma do Brezovice (verb. B. Jarčuška).

Anas platyrhynchos: PH. Hniezdi aj vo vnútri pohoria (v CHVÚ) v počte 4 – 5 párov. Zaznamenaná bola v údolí rieky Torysa pod Nižnými Repašmi 20. 5. 2012, na sútoku Škapová-Torysa 19. 4. 2014. Zaznamenaná bola vodiaca samica s mláďatami na lokalite Brinky nad Toryskami 24. 6. 2014, na rybníčku pod Blažovom 3. 6. 2012, na jazierku v údolí Jakubianky 6. 6. 2015). V mimohniezdnom období 8. 8. 1995 pozorované 4 ex. v mláke nad Blažovom. Časté je zimovanie na nezamrznutej hladine Torysy v údolí nad Tichým Potokom.

Anas querquedula: Zr. V území sme hniezdenie a ani výskyt v hniezdnom období nezaznamenali. V minulosti máme doklad o výskyte druhu v termíne 29. 6. 1985 v riečišti Torysy pod Tichým Potokom.

Ciconia nigra: PH. V súčasnosti predpokladáme hniezdenie troch párov (k. ú. Jakubany, k. ú. Poloma, Kunišovský potok – k. ú. Nižný Slavkov). Ďalší pár pozorovaný v minulosti aj s vylietanými mláďatami hniezdil na sútoku Torysy a Škapovej (21. 4. 1999, 20. 8. 2010, 1. 5. 2011, 3. 6. 2012, 16. 6. 2013, 21. 4. 2014). Úpravy koryta rieky Torysa mechanizmami v čase hniezdenia len 50 m od hniezda spôsobili, že bociany hniezdo v roku 2015 opustili.

Ciconia ciconia: NH. Hniezda v obciach Krásna Lúka, Šarišské Dravce Torysa a Brezovica sú v posledných rokoch neobsadené

alebo bez násad. Nocovanie krdľa 18 ex. bocianov na jarnom ťahu nad obcou Tichý Potok evidujeme zo dňa 30. 4. 1978 a z jesenného ťahu 8 ex. v roku 2015 v ústí Kunišovského potoka (Nižný Slavkov).

Phalacrocorax carbo: Zr. Zaznamenaný je prelet krdľa 7 ex. pri obci Brezovica 9. 3. 2006.

Egretta alba: Zr. Výskyt zaznamenaný v koryte rieky Torysa medzi obcami Brezovica a Tichý Potok 13. 6. 2011 (in verb. B. Jarčuška).

Ardea cinerea: Zr. Druh v území nehniezdi. Sporadicky výskyt máme každoročne zaznamenaný v koryte rieky Torysa medzi obcami Brezovica a Tichý Potok.

Pernis apivorus: PH. zaznamenaných máme 10 teritórií stáleho výskytu v území (v CHVÚ): Hrča, Kuligura (k. ú. Bajerovce), Bišár, Čiernohuzec, Chmeľov, Škapová, Zámčisko (k. ú. Tichý Potok), Strany (k. ú. Oľšavica), Strieborná (k. ú. Brezovička), Brestov (k. ú. Torysky), Siminy (k. ú. Šambron), a jedno mimo CHVÚ (Petruška – k. ú. Vyšný Slavkov).

Circus aeruginosus: T. V pohniezdnom období sme zaznamenali výskyt druhu pri love potravy nad obilnými poľami v predhorí nad Šarišskými Dravcami.

Circus cyaneus: Zr. 9. 4. 2014 sme zaznamenali výskyt jedného jedinca v oblasti medzi obcami Šarišské Dravce a Poloma.

Accipiter nisus: PH. Častejšie záznamy máme o jeho lovných aktivitách v okolí obcí. Dokázané hniezdenie máme iba v jednom prípade, aj keď jeho početnosť podľa pozorovaní a lovných teritórií je predpokladáme vyššia ako u nasledujúceho druhu.

Accipiter gentilis: PH. Vizualných pozorovaní máme menej ako pri príbuznom druhu *A. nisus*.

Buteo buteo: PH. Na miestach vhodných k hniezdeniu je výskyt druhu takmer bez zmien dlhé roky. Za uvedené obdobie máme zaznamenaných 30 teritórií výskytu v území.

Buteo lagopus: PT. v zimnom období registrujeme jeho výskyt na nezasnežených poliach a lúkach v podhorí na severnej a severovýchodnej strane územia.

Aquila pomarina: PH. Zo starších pozorovaní máme zaznamenaný výskyt na Lazirke 9. 5.

1976, pri Brutovciach 24. 7. 1985 a pod obcou Tichý Potok 29. 6. 1986. Pravidelne hniezdi v počte 10 – 12 párov v lesných celkoch na vonkajšom obvode pohoria (v CHVÚ) a využíva lovné teritória v podhorí (verb. M. Dravecký). V posledných rokoch sme zaznamenali hniezdenie aj vo vnútri pohoria, na okraji plánovanej zátopovej zóny vodnej nádrže. Zaznamenali sme ho aj v úseku hornej Torysy bez ďalšieho dosledovania výskytu. Pobytové miesta výskytu sú lokality: Ohrúhly hrb, Za vrbinkami (k. ú. Brutovce), Hrča (k. ú. Bajerovce), Čiernohuzec, Hanigovská chata, Blažovská dolina, Lánske (k. ú. Tichý Potok), Spišská (k. ú. Oľšavica), prameň Torysy (k. ú. Torysky), Pánsky vrch (k. ú. Vyšné Repaše), Hradisko (k. ú. Pavľany), Čierna hora (k. ú. Poloma), Domková (k. ú. Brezovica).

Aquila chrysaetos: PH. Od začiatku vedenia záznamov registrujeme v území hniezdenie 2 – 3 párov (v CHVÚ). Pár pri Tichom Potoku (lokality Čierna hora) bol evidovaný každoročne (v termínoch 27. 12. 1966, 10. 8. 1969, 10. 4. 1971, 3. 6. 2012, 5. 4. 2015). Výskyt ďalšieho páru registrujeme v povodí Jakubianky na okraji pohoria. Jedinca z uvedeného páru sme zaznamenali pri prelete horského hrebeňa Jankovec 21. 4. 1999 na lovisko Lánske (k. ú. Tichý Potok). Ďalší pár sa nachádza v priestore Brutovce – Oľšavica – Torysky, vidенý na lokalite Čelisko 4. 9. 1994. Jeden vysilený resp. poranený jedinec v šesťdesiatych rokoch bol chytený poľovníkmi a poslaný do ZOO v Bojniciach.

Falco tinnunculus: PH. Častejšie hniezdi v predhorí Levočských vrchov (obce Poloma, Krásna Lúka). Vo vnútri pohoria evidujeme hniezdny výskyt v katastri nad obcou Brutovce pri vykrývači, na lokalite Pozavan (k. ú. Oľšavica), Klimova hora (k. ú. Nižné Repaše) a Brestov (k. ú. Torysky).

Falco columbarius: VT. Údaj o pozorovaní v zimnom období 26. 12. 1982 pri obci Tichý Potok je ojedinelý z celého obdobia vedenia záznamov o vtákoch územia. V posledných rokoch nebol potvrdený opätovným pozorovaním druhu.

Falco subbuteo: PH. Hniezdi na vhodných miestach v oblasti Išpánskej (k. ú. Vyšný

Slavkov), Slavkovský potok (k. ú. Vyšný Slavkov), Na Bielkach (k. ú. Nižné Repaše), Čelisko (k. ú. Ofšavica). Hniezda na lokalitách Lazirka (k. ú. Tichý Potok) a Hrča (k. ú. Bajerovce) evidujeme nepretržite od roku 1971. Čerstvo vyletené mláďa sme zaznamenali 24. 7. 1985 pri obci Brutovce.

Crex crex: PH. Z minulosti existujú sprostredkované a sporadické údaje o výskyte druhu. Vystupuje v území od údolia cez lúky na svahoch až na vrcholové lúky pohoria. Z rokov 2013 – 2015 máme zaznamenaných 52 pobytových lokalít tokajúcich samcov (35 v CHVÚ). V posledných rokoch bolo naše mapovanie spojené s odchytom a krúžkovaním jedincov. V území sme v rokoch 2010 – 2015 krúžkami Slovenskej ornitologickej spoločnosti označili 25 jedincov zatiaľ bez spätného hlásenia nálezu.

Grus grus: T. Počas jarnej migrácia druhu zaznamenali sme prelietajúce krdle v línii ponad hrebeňovú časť pohoria 30. 3. 2004 v počte 72 ex. Čierna hora (k. ú. Tichý Potok), 12.4.2004 Jankovec 38 ex. (k. ú. Tichý Potok), 30.3.2014 Čierťaz (k. ú. Tichý Potok) 40 ex.

Charadrius dubius: NH. Štyri páry v čase hniezdenia v koryte Torysy pod obcou Tichý Potok zaznamenal Palášthy, Voskár (1966). My sme zaznamenali výskyt páru v hniezdom období 16. 6. 1991 v tomto priestore a údaj zo 14. 5. 2006 sa týka páru pozorovaného na štrkových laviciach pod bývalou obcou Blažov. V súčasnosti druh vo vnútri pohoria nevystupuje. Aktívne hniezadne teritórium sme zaznamenali 21. 5. 2015 na sútoku Jaškovca a Slavkovského potoka s Torysou. Doklad z 20. 9. 1993 pochádza z riečišťa Torysy pri Blažove.

Scolopax rusticola: PH. Ako poľovná pernatá zver bol druh pravidelne lovený v priestore Brutovce – Bišár v rokoch 1966 – 1974. Stále miesta výskytu máme zaznamenané na lokalitách Lazirka 3. 10. 1982, 29. 6. 1985, Uhliská 8. 4. 1991 (k. ú. Tichý Potok), Brutovský kríž 3. 4. 1983, 15. 6. 1991 (k. ú. Brutovce), nad obcou Poloma 21. 5. 2015. Rozšírenie v území bude oveľa početnejšie, no vyžaduje si osobitný spôsob mapovania v čase toku.

Actitis hypoleucos: NH. Palášthy, Voskár (1966) ho z územia pod obcou Tichý Potok

uvádzajú v porovnaní s *Charadrius dubius* ako menej početne zastúpeného. Našimi záznamami potvrdzujeme popisovaný jav, že ako hniezdič vstupuje viac do otvorených údolí prítokov. Doložený výskyt v hniezdom období máme zo Slavkovského potoka pod Brezovičkou a zo štrkových lavíc pri Blažove (21. 5. 2015). Doložený údaj z jesenného obdobia máme o výskyte 1 ex. 11. 8. 2015 pri vodnej ploche v údolí Jakubianky nad Jakubanami a 1 ex. 20. 9. 1993 na Toryse pod Blažovom.

Columba oenas: PH. Staršie údaje o výskyte pochádzajú z hniezdného obdobia 10. 5. 1974, 9. 5. 1976, 29. 6. 1985. Z posledných rokov máme potvrdené tieto hniezadne teritória: Kunišov (Nižný Slavkov), Lánsky vrch (Tichý Potok), Skala (Brutovce), Pánske lesy (Bajerovce), Peklisko (Nižný Slavkov), Pavlišov (Tichý Potok), Stará hájnica (Tichý Potok).

Columba palumbus: PH. V porovnaní s predošlým druhom prevažuje počet záznamov o jeho výskyte. V čase hniezdenia máme zaznamenané tieto pobytové lokality: Pod hospodárskym dvorom (k. ú. Brutovce), Čierťaz, Kamienok, Lanské, Lazirka, Pod Čiernou horou, Vodohospodársky objekt, Vydrovčik (k. ú. Tichý Potok), Farárova jaskyňa, Domková (k. ú. Brezovica), Toráč (k. ú. Jakubany), Čelisko (k. ú. Nižné Repaše). Oba druhy sa vo veľkých počtoch (desiatky až stovky) v podhorí vyskytujú počas jesennej migrácie.

Streptopelia turtur: PZrH. V čase hniezdenia sme ju zaznamenali iba na troch miestach v území. Jeden záznam je viazaný viac rokov po sebe na hospodársky dvor pod obcou Ofšavica, druhý je spod Klimovej hory pri Nižných Repašoch a tretí je z otvoreného predhoria poľnohospodárskej krajiny nad Bajerovcami.

Streptopelia decaocto: Zr. Ako hniezdič vystupuje údolím Torysy po obec Brezovica. Na nami spracovanom území sme druh počas výskumu v čase hniezdenia nezaznamenali. Sporadicky v početných krdlikoch zalieta do areálu hosp. dvora nad obcou Šarišské Dravce.

Cuculus canorus: PH. Početnejšie záznamy o výskyte sú z otvorenej krajiny lúk s krovinami. Zaznamenali sme jej znášku do hniezda *Anthus trivialis* na lokalite Lazirka (21. 5. 2015).

Bubo bubo: PH. Hniezdny výskyt druhu bol v minulosti viazaný na pieskovcový lom pod obcou Tichý Potok a neskôr na zvislú skalnú stenu na pravej strane koryta rieky Torysa pod obcou. Hlasové prejavy máme zaznamenané z priestoru južne od obce Tichý Potok v časti Košariská, Čermel'ová (26. 12. 1982 na kóte Ždiar 856 m n. m., 29. 6. 1985 Lazirka, 14. 10. 1990 Brutovský kríž, 8. 4. 1991 Uhliská, Mentúz, 26. 3. 2014 pod kótou Ždiar, 24. 5. 2015 Spišská 1056,5 m n. m.). Podľa zaznamenaných údajov predpokladáme, že druh zmenil hniezdne stanovište a naďalej jeden pár hniezdi v uvedenom priestore na zatiaľ nám neznámom mieste.

Strix aluco: PH. Staršie pobytové údaje boli overené na prítomnosť druhu v posledných rokoch a potvrdzujú výskyt na týchto lokalitách: Lazirka, Kamienok, Blažov, Ludrovec (k. ú. Tichý Potok), Valalská voda (k. ú. Bajerovce), Čierna hora (k. ú. Poloma), Toráč (k. ú. Jakubany), Čierna kopa (k. ú. Krásna Lúka), Kozinec, vodný zdroj pod Spišskou (k. ú. Brutovce). Hniezdenie v poľovníckom posede v časti Kamienok (k. ú. Tichý Potok) bolo neúspešné (2. 6. 2012).

Strix uralensis: PH. Druh sme v posledných rokoch čoraz častejšie zaznamenali v území aj vďaka hlasovým prejavom reagujúcim na nahrávku. Naše záznamy z hniezdného obdobia pochádzajú z lokalít: Hrča, Kopa (k. ú. Bajerovce), Balogirka, Bišár, Na Bielkach, Filipovec, Chmeľov, Javorinka, Kamienok, Lazec, (k. ú. Tichý Potok), Bukovinky (k. ú. Šambron), Brutovský kríž (k. ú. Brutovce), chata Hniezdne (k. ú. Hniezdne).

Glaucidium passerinum: PH. Tam, kde sa zachovala pôvodná a vhodná štruktúra porastu sme zisťovali prítomnosť druhu aj pomocou zvukovej nahrávky. 1. 8. 2015 sme pozorovali dospelé jedince ako nosia potravu do dutiny na zlomenej jedli pod Škapovou (k. ú. Tichý Potok). Zaznamenali sme ho v posledných rokoch pri obhajovaní teritória na lokalitách Bišar, Blažovská dolina, pod Škapovou, Košariská (k. ú. Nižné Repaše), Brutovský kríž, Vodný zdroj, Želiarska dolina (k. ú. Brutovce), Balogirka, Čierťaž, Chmeľov, Uhliská, vykrývač pod Čiernou horou, Zámčisko (k. ú. Tichý Potok),

Čierna kopa (k. ú. Krásna Lúka), Siminy (k. ú. Šambron), Peklisko, Kunišov (k. ú. Nižný Slavkov), Pod Siminami (k. ú. Šambron), Čierna hora (k. ú. Poloma), Početnosť v území je podľa našich poznatkov pravdepodobne vyššia, vyžaduje si podobne ako aj pri iných sovách osobitný prieskum.

Aegolius funereus: PH. Ako hniezdič vystupuje v starých porastoch bukových i smrekových lesov s výskytom stromových dutín. Početnosť záznamov o výskyte v hniezdnom období je v porovnaní s *G. passerinum* nižšia. Zaznamenali sme ho na lokalitách: Černakovec, Stará Hájnica, pod Chmeľovom, pod Piesočným vrchom, Terchová (k. ú. Tichý Potok), Repisko (k. ú. Jakubany), Čierna hora (k. ú. Brezovica), Siminy (k. ú. Šambron), Medvedie (k. ú. Brezovica), Lúka so seníkom v potoku Toráč (k. ú. Jakubany).

Athene noctua: ZrH. Evidujeme ho ako hniezdiča, aj keď v posledných rokoch jeho výskyt nemáme potvrdený. V minulosti sa pravidelne ozýval v areáli bytoviek vojenských lesov v Tichom Potoku (29. 6. 1985), v areáli hospodárskeho dvora Oľšavica (16. 6. 1991) a hospodárskeho dvora Vyšné Repaše (14. 6. 2008). Posledný údaj máme doložený z kostola v Brutovciach z 8. 6. 2011.

Asio otus: NH. Ojedinelý záznam z hniezdného obdobia máme zo 16. 6. 2012 pri obci Bajerovce.

Caprimulgus europaeus: ZrH. Záznam staršieho dáta (17. 6. 1986) pochádza z hniezdného obdobia z lokality Spišská (k. ú. Brutovce). V posledných rokoch bol potvrdený jeho výskyt v hniezdnom období za hranicou popisovaného územia z lokality Cibriny (Homôlka) 300 m V od obce Brezovica (verb. B. Jarčuška).

Apus apus: PH. Stály hniezdič podľa daných hniezdných možností v týchto obciach: Brezovica (12 párov v roku 1991, 28 párov v roku 2013), Pavľany (3 páry), Šarišské Dravce (4 páry). V obci Tichý Potok hniezdili do rekonštrukcie budovy (do roku 2013) Obecného úradu 4 páry pod štablonou strechy. V roku 2015 hniezdil 1 pár na kostole a tri páry v bytovke Vojenských lesov.

Alcedo atthis: NH. Geologické prostredie územia nie je pre tvorbu hniezdných nôr priaznivé. Z toho dôvodu výskyt hniezdných párov je prísne viazaný na existujúce zárezy koryta rieky Torysa s ílovito piesčitými náplavmi v úseku medzi obcami Brezovica a Tichý Potok (oproti areálu vodohospodárskeho objektu). Hniezdo, ktoré sa nachádzalo za bývalým mlynom v Tichom Potoku pod bytovkami VL, zaniklo úpravami brehov mechanizmami v roku 2014. Jedince druhu zalietavajú aj v súčasnosti v čase po vyhniezdení do údolia Torysy až po bývalú obec Blažov.

Merops apiaster: T. V minulosti (polovica minulého storočia) hniezdil v strhnutej riečnej terase rieky Torysy nad Brezovicou (in verb. B. Jarčuška). V súčasnosti pozorovaný na ťahu (17. 8. 2015, 30 ex., Brezovica – Hajnica, in verb. B. Jarčuška).

Upupa epops: T. V spracovanom území nehniezdi. Zaznamenaný máme ojedinelý výskyt v čase jarnej migrácie pri obci Tichý Potok (23. 4. 2006), Brutovce (17. 4. 2010). V minulosti hniezdil v hlavových vrbách lemujúcich koryto rieky Torysa na pastviskách medzi obcami Brezovica – Tichý Potok (verb. B. Jarčuška).

Jynx torquilla: PH. Hniezdi nielen v obciach a v bezprostrednom okolí obcí, ale vstupuje aj do okrajov lesných celkov. Zo starších pozorovaní máme údaje o výskyte na Lazirke 10. 5. 1975 a 9. 5. 1976. Súčasné hniezdne teritória evidujeme pod obcou Tichý Potok, Za rampou po vstupe do VVP (k. ú. Tichý Potok), oproti hospodárskemu dvoru Brutovce a v obci Brezovička.

Dendrocopos minor: PH. Hniezdný výskyt sme zaznamenali necielene na týchto lokalitách: Brutovský les (Brutovce), brehový porast Torysy medzi Brezovicou a Tichým Potokom, brehový porast Torysy na prítoku Ludrovca (Tichý Potok), porast v koryte Torysy nad prítokom Filipovca (Tichý Potok).

Dendrocopos medius: ZrH. Ojedinelý údaj o výskyte druhu v hniezdnom období zo 14. 6. 2006 na lokalite Lánske-Čierťaz, v opustených porastoch starých ovocných stromov, nemáme z posledných rokov potvrdený.

Dendrocopos leucotos: PH. Hniezdenie a výskyt druhu v hniezdnom období sme zaznamenali na lokalitách Bišár, Čermeľová, Černakovce, Čierťaz, Dlhý jarok, Chmeľov, Javorinka, Kamienok, pod Veľkým Václavákom, Priehyba, Žďiar (k. ú. Tichý Potok), Peklisko, Slavkovský potok (k. ú. Nižný Slavkov), Babia hora (k. ú. Vyšný Slavkov), Na Bielkach (k. ú. Nižné Repaše), Ostrý vrch (k. ú. Oľšavica), Kopa (k. ú. Bajerovce).

Dendrocopos syriacus: ZrH. Jeden záznam o výskyte a hniezdení sme v minulosti zaznamenali v obci Brezovica. V súčasnosti nemáme o výskyte druhu v území záznam.

Dendrocopos major: PH. Hniezdi v celom spracovanom území. Patrí k druhom, ktorým pre ich všeobecne rozšírenie v území nebola venovali osobitnú pozornosť. Výskyt druhu v hniezdnom období sme zaznamenali za posledné dva roky na 23 lokalitách v území.

Dryocopus martius: PH. Na miestach, ktoré zostali bez výraznejšieho vplyvu ťažby či kalamity si zachoval svoje hniezdne teritória. Inde v dôsledku straty vhodných porastov zmenil svoje stále pobytové miesta. 5. 8. 2015 sme pozorovali hniezdo v dutine buka na lokalite Kunišov (k. ú. Nižný Slavkov), z ktorého sa ozývali mláďatá. V posledných rokoch v hniezdnom období sme ho zaznamenali na týchto 32. lokalitách, no nemáme jednoznačne preukázané, že sa jedná aj o hniezdnú lokalitu, nakoľko niektoré z nich sú pomerne blízko seba: Baľogirka, Bišár, Čermeľová, Čierťaz, Chmeľov, Javorinka, Kráľovec, Lanský vrch, Lazec a Opálené, Ludrovec, Na Bielkach, Piesočný vrch, Ráztoka, Stará hájnica, Škapová, Terchová, Uhliská (k. ú. Tichý Potok), Brutovský kríž, Lósy (k. ú. Brutovce), Kunišovský potok – linka VN smer Brutovce, Išpánska (k. ú. Vyšný Slavkov), Strieborná (k. ú. Brezovička), Brinky, prameň Torysy (k. ú. Torysky), Čierna hora (k. ú. Poloma), Slavkovský potok-Peklisko (k. ú. Nižný Slavkov), Šajba a Čelisko, Ostrý vrch (k. ú. Oľšavica), Čierna kopa (k. ú. Krásna Lúka), Vyšný Toráč pod Maguričom (k. ú. Jakubany), Suchá (k. ú. Šambron), Podproč.

Picus viridis: PH. Osobitne sme hniezdne teritória nevyhľadávali. Výskyt druhu

v hniezdnom období sme zaznamenali na týchto lokalitách: Škapová (k. ú. Tichý Potok), údolie Filipovca za včelínom (k. ú. Blažov), vrby pod obcou Torysky (k. ú. Torysky), pod hospodárskym dvorom (k. ú. Krásna Lúka), vodáreň nad Jakubanmi (k. ú. Jakubany).

Picus canus: PH. Hniezdenie sme zaznamenali v posledných rokoch na lokalitách Išpánska (k. ú. Vyšný Slavkov), Kozi hrb, Za Vrbinkami (k. ú. Brutovce), Brezovica – orechy okolo cesty na Tichý Potok, Podruša, Pozavan a Uhlisko, porasty vrby v potoku (k. ú. Oľšavica), cesta medzi Pavľanmi a Vyšným Repašmi, Lánske-Čierťaž, Lazirka, Škapová (k. ú. Tichý Potok).

Picooides tridactylus: PH. Stály hniezdič, ktorého postavenie v súčasnosti narušili zmeny v lesnom poraste pohoria spôsobené ťažbou a kalamitou. Na lokalite Furmanec (k. ú. Torysky) 31. 7. 2015 dospelé jedince nosili potravu do dutiny v jedli, z ktorej sa ozývali mláďatá. Zaznamenali sme ho v posledných rokoch v nenarušených lesných celkoch v hniezdnom období na 30. lokalitách: oproti zrúcanine kaštieľa v Blažovskej doline, nad sútokom Škapovej do Torysy (k. ú. Blažovská dolina), Išpánska, Kunišov (k. ú. Vyšný Slavkov), Babia hora, Hoľa, Želiarska dolina (k. ú. Brutovce), Furmanec, pod Kameňom, Obšar, pod chatou Vinná, Suchá dolina (k. ú. Torysky), Čierna hora (k. ú. Poloma), Kuligura, Hrča (k. ú. Bajerovce), Ostrý vrch, Spišský potok, Stádlo, Škvirkový háj (k. ú. Oľšavica), pod Čiernou kopou (k. ú. Krásna Lúka), Pálenica, Peklisko (k. ú. Nižný Slavkov), Bišár, Javorinka, Kamienok, Piesočný vrch, Zámčisko (Tichý Potok), pod Siminami, Kuligura (k. ú. Šambron), záver doliny Toráč (k. ú. Jakubany).

Lanius collurio: PH. Stály hniezdič v území. Hniezdi v krovitej vegetácii pozdĺž komunikácií v údolí a v predhorí, až po okraj lesného porastu. Dlhodobu hniezdil aj na horských lúkach dnes už oddelených lesným porastom od okolitého prostredia napr. Lazirka (21. 4. 1968, 12. 6. 1969, 10. 5. 1974, 10. 5. 1975, 29. 6. 1985, 16. 6. 1992, 6. 6. 1993). Po vzniku rúbaní a holín nachádzame ho dnes hniezdiť aj na hrebeni pohoria (Veľký Václavák 1141 m n. m.).

Lanius excubitor: NH. Donedávna patril k stálym hniezdičom v území. V posledných rokoch ustúpil z lokalít vo vnútri pohoria. Pravidelne dlhodobo hniezdi na topoľoch bielych v areáli vodohospodárskeho objektu nad obcou Brezovica (10. 4. 1971, 12. 6. 1976, 16. 6. 1991, 16. 6. 1992, 3. 8. 2014). Do roku 1997 hniezdil aj nad obcou Tichý Potok v brehovom poraste vysokých stromov v oblasti Blažova. Z posledných rokov je v hniezdnom období (2. 6. 2013) zaznamenaný výskyt nad Oľšavicou. Ostatné záznamy o výskyte sú z mimo hniezdného, zimného obdobia (10. 3. 1986 Brutovce, 10. 10. 2008 Brutovce, 30. 11. 2011 Vyšný Slavkov, 1. 3. 2012 Tichý Potok).

Remiz pendulinus: VH. Druh sme v území počas výskumu nezaznamenali. Pre uvedenie kompletného spektra druhov prítomných na území preto uvádzame publikovaný nález hniezd pri obci Brezovica v roku 2013 (Jarčuška 2013).

Oriolus oriolus: PH. Hniezdi na stromoch v brehových porastoch rieky Torysa a na ovocných stromoch v intraviláne, v spodnej časti obce Brezovica. Výskyt vo vnútri územia nemáme zaznamenaný.

Garrulus glandarius: PH. Hniezdi rozptýlene vo všetkých typoch habitatov. Častejšia je v intravilánoch a údoliach prítokov Torysy.

Pica pica: PH. Údolím Torysy vystupuje po obec Tichý Potok a údolím Slavkovského potoka po Vyšný Slavkov. Priestor kde hniezdi sú intravilány a najbližšie extravilány obcí Brutovce, Oľšavica, Nižné Repaše, Vyšné Repaše, Pavľany a Torysky. V severnej časti skúmaného územia údoliami potokov nevstupuje do pohoria. Zdržiava sa prevažne na okraji a v intravilánoch obcí Krásna Lúka, Šarišské Dravce, Poloma, Brezovica. Na každú z obcí územia sú naviazané 2–3 páry. Mimo intravilánu sme ju zaznamenali hniezdiť v údolí Torysy nad Blažovom v čase, keď sa tu nachádzal salaš a v košari hovädzí dobytok (15. 5. 1997) a pod Spišskou (24. 7. 1985). Doložený máme údaj z jarnej migrácie pri obci Nižný Slavkov prelietalo 9. 3. 1982. na nocovisko 12 ex.

Nucifraga caryocatactes: PH. Druh hniezdi vo viacerých celkoch územia. Výskyt je nápad-

nejší v jesennom období v miestach s početným výskytom liesky. Hniezdo s násadou máme doložené na Jankovci (k. ú. Tichý Potok) 3. 7. 2009 a v údolí Kráľovca (k. ú. Tichý Potok) 16. 6. 1992. V minulosti popísané hniezdo s násadou Voskárom (1967) sa nachádzalo pri prameni potoka Kráľovec (k. ú. Tichý Potok). Hniezdo so štyrmi mláďatami sme našli Na Bielkach (k. ú. Tichý Potok) 14. 7. 2015.

Corvus cornix: PH. V centrálnej časti územia je vrana vzácná. Jej ojedinelý výskyt je viazaný na skupiny vzrastlých drevín v otvorenej krajine Oľšavskej planiny, v blízkosti hospodárskych dvorov poľnohospodárskych družstiev Brutovce, Oľšavica, Vyšné Repaše. V severnej časti sa vyskytuje pri hospodárskom dvore Šarišské Dravce a Krásna Lúka. Na jarnej migrácii zaznamenaný prelet 14 ex. pri obci Brutovce 9. 3. 1982.

Corvus corax: PH. Patrolujúce jedince sme zaznamenali v celom území. Hniezdne teritória však máme zaznamenané iba dve a to v lesnom celku Čierna hora nad obcou Poloma a v údolí potoka Kunišov (k. ú. Nižný Slavkov), s hniezdom na stožiaroch 110 kV elektrického vedenia.

Bombycilla garrulus: Z. Druh je na území zaznamenaný takmer pravidelne v čase zimnej migrácie. Dňa 2. 2. 1969 bol zaznamenaný kŕdeľ 43 ex. na kóte Spišská. Invázny nálet 250 ex. na plody jarabiny vtáčej pozdĺž cesty pod obcou Brutovce sme zaznamenali v čase zimnej invázie druhu na naše územie 10. 1. 1991.

Poecile palustris: PH. Bežný druh, ktorý v území hniezdi, no napriek tomu máme zaznamenaných pomerne málo údajov o jeho výskyte. Necieleno sme zaznamenali za posledných 5 rokov iba 15 údajov o teritoriálnom správaní sa jedincov v území v hniezdom období.

Poecile montanus: PH. Zo všetkých druhov sýkoriek máme o jej výskyte najmenej údajov. V čase hniezdenia sme podľa hlasového prejavu, teritoriálneho správania a odchytom do nárazových sietí potvrdili za posledných 5 rokov na 6 lokalitách. Hniezdo so 6 mláďatami tesne pred vyletením nájdené 15. 7. 2015 na lokalite Sidorovka (k. ú. Tichý Potok).

Periparus ater: PH. V území je prednostne viazaná na ihličnaté dreviny, a tak je takmer

všade tam, kde sa nachádzajú, prítomná. Zo sýkoriek máme o jej prítomnosti v jednotlivých habitatoch v čase hniezdenia najviac údajov. Aj keď sa v posledných rokoch areál jej rozšírenia obmedzil zánikom lesných celkov s ihličnanmi, je to stále dominantná sýkorka v území.

Lophophanes cristatus: PH. Podobne ako predošlá sýkorka je silne viazaná na habitaty s ihličnanmi. Výskyt v hniezdom období a hniezda sme nachádzali aj v malom zoskupení smrekov a jedlí v celkoch bukového lesa napr. v enkláve ihličín nad Blažovom 19. 6. 1996. Na lokalite Peklisko (k. ú. Brezovica) sme 16. 7. 2015 pozorovali šesť vyletených mláďat.

Parus major: PH. Hniezdi na celom území v listnatých lesných porastoch ako aj v intravilánoch obcí. Pravidelne vystupuje v záznamoch mapovania na bodoch transektov vedených územím.

Cyanistes caeruleus: PH. Stály a bežný druh v území. Hniezdi v podobných habitatoch ako *Parus major*. Úbytok hniezdných možností (stromových dutín) nahrádza hniezdením v technických stavbách a prvkoch v území (rúry, mostné telesá, kamenné základy zvyškov stavieb v území a iné.).

Galerida cristata: V. Druh sa vyskytoval v území na začiatku našich pozorovaní, kedy chov hovädzieho dobytku a koní dominoval u obyvateľov obcí. V obci Brezovička sme 30. 9. 1968 zaznamenali 3 exempláre. Ojedinelý výskyt evidujú Krištín, Kaňuch & Jarčuška v obci Krásna Lúka v júni 2012 (Jarčuška in verb.). Odvtedy sme výskyt druhu na území nezaznamenali.

Alauda arvensis: PH. Hniezda si stavia na obrábanej poľnohospodárskej pôde a trvalých trávnatých porastoch v území. Patrí k stálym druhom poľnohospodársky využívaných častí územia. Z minulosti máme doložené hniezdo nájdené na kóte Spišská 14. 6. 1964 s násadou 5 vajec. Počas migrácie bol pozorovaný výskyt 15 ex., 30. 9. 1968 na poli pri Brezovičke.

Riparia riparia: ZrH. Druh údolím rieky Torysa vystupuje až nad obec Brezovica. Hniezdné nory si vytvára v nárazovom, pravostrannom hlinito-piesčitom zvislom brehu koryta oproti vodohospodárskemu objektu.

Desať hniezdných párov sme tu zaznamenali v 16. 6. 1991, 16. 6. 1992. Počet párov každoročne klesal. Naposledy sme tu zaznamenali hniezdenie troch párov 3. 7. 2009. V súčasnosti sa v území nevyskytuje, no je spätne obsadenie územia nevyužívame.

Hirundo rustica: PH. V minulosti početný druh, ktorého počet hniezdných párov v posledných rokoch výrazne klesol. Príčina je v poklese chovu hospodárskych zvierat v domácnostiach, v nefunkčných maštaliach, v celkovom úbytku hniezdných možností a nedostatku stavebného materiálu na stavbu hniezd (blata). V roku 1994 existovalo hniezdo v unimobunke v areáli vodoodberného zdroja, 5 km v údolí nad obcou Tichý Potok a v chatke pri vyústení Tračova do Torysy. V Tichom Potoku v roku 1996 hniezdilo 11 párov. V rokoch 2012 až 2015 hniezdilo v obci Tichý Potok 4 – 6 párov, v obci Pavľany 15 – 17 párov (kravín na hosp. dvore), v obci Nižné Repaše 3 – 5 párov, Vyšné Repaše 4 – 7 párov, Brutovce 8 – 10 párov, Oľšavica 11 – 13 párov (zistené minimum a maximum párov v obciach v uvedených rokoch).

Delichon urbicum: PH. Podobne ako *H. rustica* má aj *D. urbicum* v existujúcej zástavbe rodinných domov isté obmedzenia v stavaní hniezd (nedostatok blata a nevhodnosť situovania hniezda na miestach nežiaducich pre majiteľov domov). V roku 1996 hniezdilo v obci Tichý Potok 84 párov. Pri sčítaní hniezd v obciach v rokoch 2012 – 2015 sme napočítali v obci Tichý Potok 71 – 77 hniezdných párov, Oľšavica 33 – 37 hniezd, v Brutovciach 12 – 16 hniezd, v obci Nižné Repaše 9 – 12 hniezd, v obci Vyšné Repaše 15 – 20 hniezd.

Aegithalos caudatus: PH. Hniezdi na celom území v okrajových častiach lesných celkov vo vhodnom prostredí. Hniezda stavia nielen vo vidliciach kmeňov stromu ale našli sme hniezda v závoji vetvičiek na konári smreka, v borievke. V zimnom období evidované krdlíky o počte aj 21 ex. Lazírka 22. 12. 1968, 12 ex., Spišská 2. 2. 1969.

Phylloscopus trochilus: PH. Zmenou lesného biotopu sa jeho priestorová distribúcia zväčšila natoľko, že ho nachádzame všade tam kde vystupujú otvorené rúbane. Podľa

hlasového prejavu a teritoriálneho správania ho považujeme za pomerne hojného a pravidelného hniezdiča v území. V údolí Kraľovca 16. 6. 1992 zaznamenané 4 spievajúce samce.

Phylloscopus collybita: PH. Hlasový prejav spievajúcich samcov počas hniezdného obdobia patrí k najčastejšie zaznamenaným a najpočetnejším spomedzi kolibiarikov v území. Podľa počtu záznamov pozorovaní patrí druh k piatim najpočetnejším druhom v území (*E. rubecula*, *S. atricapilla*, *C. caeruleus*, *F. coelebs*). Na základe teritoriálneho správania a nálezu hniezd považujeme ho za stáleho hniezdiča v území.

Phylloscopus sibilatrix: PH. Patrí k stálym, no nevelmi početným druhom. Mozaikovité, podľa výskytu vhodných habitatov v listnatých porastoch je rozšírený v celom území. Hniezdenie dokladujeme spevom samcov viac rokov po sebe na tých istých lokalitách a náhodným nálezom hniezd.

Acrocephalus palustris: PH. Spievajúceho samca sme zaznamenali vo vegetácii neďaleko hnojiska pri obci Brutovce (30. 5. 2010). Starší doklad o výskyte spievajúceho samca máme z údolia Torysy pod obcou Tichý Potok 16. 6. 1991. Ďalšie záznamy o výskyte druhu v hniezdnom období v území nemáme. Napriek tomu ho stále považujeme za hniezdiča nakoľko odchytom do nárazových sietí boli 5. 7. 2015 chytené pomerne čerstvo vyletené mláďatá v pobrežnej zóne rieky Torysa medzi Brezovicou Tichým Potokom.

Hippolais icterina: PH. Spievajúceho samca v čase hniezdenia sme zaznamenali v poraste meandra Torysy pod Nižnými Repašmi, pod Krásnou Lúkou a v Tichom Potoku 30. 5. 2015.

Locustella naevia: PH. Doklad o výskyte spievajúceho samca v hniezdnom období máme z vegetácie potoka stekajúceho z obce Poloma. Vzhľadom na viac rokov po sebe doložený výskyt (30. 5. 2010, 16. 6. 2012, 9. 6. 2013) predpokladáme tu aj jeho hniezdenie. Ďalší samec bol počutý v hniezdnom období pod obcou Oľšavica 8. 6. 2011.

Locustella fluviatilis: PH. V území hniezdi v brehových porastoch vrb okolo potokov. Na severe sme ho zaznamenali pri potokoch, ktoré stekajú z pohoria, sú lemované hustými

zárastmi krovia a pretekajú rozľahlými trvalými trávnatými porastmi (Šarišské Dravce, Krásna Lúka, Bajerovce – Valalská voda, Jakubany – vodohospodársky objekt nad obcou). V údolí Torysy vystupuje po Blažov a v hornom úseku od meandra rieky pod Nižnými Repašmi po obec Torysky.

Sylvia atricapilla: PH. Bežný a všadeprítomný druh spevavca v území. Patrí k najpočetnejším druhom v území. Doklady o hniezdení a teritoriálnom správaní spievajúcich samcov sme zaznamenali vo všetkých typoch biotopov od údolí po vrcholové časti pohoria.

Sylvia borin: PH. Odchytom a záznamom spievajúcich samcov máme doložený výskyt v hniezdnom období na lokalitách Škapová (k. ú. Tichý Potok), Strieborná (k. ú. Brezovička), Zavartový potok (k. ú. Nižné Repaše) a v porastoch okolo rieky Torysa, potoka Zatríchovec (k. ú. Tichý Potok), v porastoch medzi obcami Brutovce a Podproč a na lokalite Peklisko (k. ú. Nižný Slavkov). V čase jarnej migrácie patrila k početne chytaným vtáčim druhom.

Sylvia nisoria: PH. Hniezdi na výslunných krovinatých úbočiach v údolí Torysy a jej prítokoch. Hniezdo sme našli 14. 5. 2005 na lokalite Lánske (k. ú. Tichý Potok). Spievajúcich samcov evidujeme v porastoch na bývalom pastvisku v údolí potoka Černakovec (k. ú. Tichý Potok), Za vrbinkami, Hoľa (k. ú. Brutovce), lúky medzi osadou Podproč a obcou Brutovce, v krovinatých medziach pod hospodárskym dvorom Brutovce, Peklisko (k. ú. Nižný Slavkov), Javor (k. ú. Brutovce), lúky smerom na Čierťaž (k. ú. Tichý Potok), ľavostranné krovinaté medze nad bývalou obcou Blažov. Dominantným druhom spolu s *L. collurio* a *E. citrinella* bola do roku 2014 aj v krovinatých medziach bývalých záhumienkov medzi Brezovicou a Tichým Potokom. Po ich holorubnom odstránení za účelom štiepky v tomto priestore už nevystupuje.

Sylvia curruca: PH. Patrí k stálym hniezdičom v území. Vystupuje nesúvisle na vhodných miestach tak v obciach ako aj rozptýlene v údoliach potokov. Nález hniezda máme potvrdený dňa 14. 5. 2006 na lokalitách Čierťaž, Škapová (k. ú. Tichý Potok) a Strieborná (k.

ú. Brezovička). Výskyt spievajúcich samcov v čase hniezdenia máme potvrdený aj z vrcholových častí pohoria (Kopa, k. ú. Krásna Lúka).

Sylvia communis: PH. Druh pravidelne hniezdi na vhodných lokalitách. V čase obsadzovania hniezdných teritórií je nápadná v krovinatých biotopoch po úbočiach v údolí potokov. Doklad o výskyte máme potvrdený aj odchytmi a krúžkovaním v riečnom koryte Torysy pod obcou Tichý Potok.

Regulus ignicapilla: ZrH. Poznatky o výskyte druhu v území sú vzácne. Zaznamenali sme ho na viacerých miestach no identifikácia pomocou hlasového prejavu je spochybniteľná. Výskyt v hniezdnom období potvrdený odchytom a krúžkovaním túto pochybnosť vylúčil na lokalite (Bišar, Lazirka, Veľký Václavák, k. ú. Tichý Potok). V oblasti Spišskej a Brutoviec sme ho zaznamenali spolu s Pačenovským (16. 6. 1992).

Regulus regulus: PH. V ihličnatých a zmiešaných lesoch je jeho výskyt aj v hniezdnom období spolu s *P. ater* bežný. Hniezdo s násadou sme cielene nehľadali, preto nemáme priamy dôkaz o hniezdení. V pohniezdnom období sa pri odchYTE do nárazových sietí chytali vylietané mláďatá (Bišar 20. 8. 2010).

Troglodytes troglodytes: PH. Patrí k stálym hniezdičom v území. Máme potvrdené teritoriálne výskyty a nálezy hniezd na vhodných miestach v údoliach potokov a zárezoch ciest pod prevismi koreňov v pohorí. Nakopená haluzina po ťažbe poskytuje ideálne hniezadne stanovišťa pre druh. Zimovanie sme zaznamenali 26. 12. 1982 na Uhliskách (k. ú. Tichý Potok).

Sitta europaea: PH. Nie veľmi početne no pravidelne sa vyskytuje vo vhodných biotopoch územia. V súvislých lesných celkoch hniezdi. Potvrdené hniezdenie máme zo Škapovej (16. 6. 2013).

Certhia familiaris: PH. Patrí k bežným, nenápadným druhom. V čase zakladania hniezd ho registrujeme vo všetkých porastoch s vhodnými hniezdnymi príležitosťami na kmeňoch odumretých drevín. Hniezdo s násadou máme doložené na lokalite Lazirka (k. ú. Tichý Potok) 9. 5. 1969.

Sturnus vulgaris: PH. Bežný druh zaznamenaný v celom území. Častejšie doklady o hniezdení máme z intravilánov obcí, ale hniezdenie sme potvrdili aj v lesných porastoch vysoko v pohorí.

Turdus torquatus: VH. Z minulosti máme doložené hniezdo s násadou na Lazirke 29. 6. 1985. V území je častý na ťahu, v hniezdom období je vzácnejší. Spievajúce a teritoriálne sa správajúce samce máme doložené vo vrcholových častiach pohoria (Čierna hora, Kuligura 30. 5. 2015).

Turdus merula: PH. Pravidelný a stály hniezdíč v území. Ako bežnému druhu nevenovali sme mu zvýšenú pozornosť. Nálezy hniezd a pozorovanie vylietanych mláďat sú zaznamenané príležitostne z viacerých miest územia. Zaznamenané máme aj zimovanie 26. 12. 1982.

Turdus pilaris: PH. Výskyt druhu v čase jesennej a zimnej migrácie nie je ničím výnimočným. (26. 12. 1982 – 500 ex. Lazirka). Oveľa zaujímavejšie je hniezdenie druhu v území. Hniezdí nielen v záhradách na ovocných drevinách v obciach (Nižné Repaše, Torysky 24. 5. 2015, Tichý Potok 30. 5. 2015), ale aj vo vnútri pohoria. Hniezdo čvíkoty sme našli cestou na Čierťaz (14. 5. 2006),

Turdus philomelos: PH. Bežný a stály hniezdíč podľa výskytu a vylietanych mláďat v čase hniezdenia. Patrí k častým druhom zaznamenávaným počas monitoringu. Nevenovali sme mu osobitnú pozornosť zameranú na vyhľadávanie a dokladovanie hniezdenia.

Turdus viscivorus: PH. Stály a početný hniezdny druh v území. V údolí Torysy narastá počet spievajúcich samcov od bývalej obce Blažov smerom proti toku rieky až po hrebeňové časti pohoria. Z minulosti máme doklad o hniezdení na lokalite Lazirka (29. 6. 1985). V roku 2015 sme mu venovali pozornosť pri monitoringu územia v hrebeňovej časti pohoria (Čierna hora, Kopa, Kuligura, Siminy, Javorinka 5. 6. 2015).

Erithacus rubecula: PH. Patrí do skupiny najviac rozšírených vtáčích druhov v území. Hniezdí pod koreňovým systémom vegetácie v zárezoch lesných ciest a potokov a pod vý-

vratmi. Výskyt máme zaznamenaný od údolia po vrcholovú časť pohoria s rúbaniskami.

Phoenicurus ochruros: PH. V minulosti využíval na hniezdenie stodôlky na lúkach na hrebeni pohoria (Lazirka 10. 5. 1974), poľovnícku chatu na Lazirke (10. 5. 1975) a iné technické stavby. Aj v súčasnosti okamžite prijme stavbu v krajine, na ktorú si môže umiestniť hniezdo (kaplnka v Blažove). Sčítaním hniezdných teritórií v obciach v rokoch 2012 – 2015 sme napočítali v obci Nižné Repaše 3 – 5 hniezd, Brutovce 4 – 7 hniezd, Oľšavica 6 – 9 hniezd, Tichý Potok 10 – 15 hniezd a Vyšné Repaše 4 – 7 hniezd.

Phoenicurus phoenicurus: VH. Hniezdenie druhu sme v začiatkoch vedenia záznamov pravidelne sledovali. Hniezdil v stodôlkach na seno na lokalite Lazirka (naposledy zaznamenané hniezdenie 9. 5. 1976). Od tohto obdobia zaznamenané sú len ojedinelé údaje z migrácie. Hniezdenie v území v súčasnosti nemáme potvrdené.

Saxicola rubetra: PH. Jeho hniezdne teritórium vo vzťahu k *S. rubicola* nemá výrazne odlišenú hranicu. Údolím Torysy sa začína nad Blažovskou dolinou, no každoročne dochádza k posunu hranice. V otvorenej krajine v okolí obcí Brutovce, Oľšavica, Nižné Repaše, Vyšné Repaše, Torysky sa hniezdne teritória oboch druhov vzájomne striedajú. Hniezdo s násadou sme našli 14. 5. 2006 na lokalite Lánske (k. ú. Tichý Potok).

Saxicola rubicola: PH. Hniezdí v údolí Torysy po obec Tichý Potok, údolím Slavkovského potoka po Nižný Slavkov vystupuje ako dominantný hniezdíč vo vzťahu k *S. rubetra*. Ojedinelé hniezda sú v oblasti Blažova a Oľšavskej planine pozdĺž štátnej cesty od obce Brutovce po Torysky a Pavľany a pri poľných cestách vybiehajúcich do pohoria. Podobné rozšírenie je aj na severnej strane pohoria. Vo vyšších polohách územia je jeho výskyt obmedzený no každoročne je prítomný na vhodných lokalitách.

Oenanthe oenanthe: VH. Hniezdny výskyt druhu máme z minulosti potvrdený na divokej skládke komunálneho odpadu obce Tichý Potok, oproti prítoku Kráľovca do Torysy 1. 8. 1983, 29. 6. 1985). V posledných rokoch sme ho tu

už nezaznamenali (po záplavách v roku 1997 divoká skládka zanikla). Počas jesennej migrácie sme ho pozorovali 20. 8. 2010 na hrebeni pohoria južne od Veľkého Václaváku vo výške 1238 m n. m.

Muscicapa striata: PH. Nenápadne vystupuje v parkovom type habitatu jednotlivých obcí. V otvorenom lesnom prostredí sme hniezdenie zaznamenali 15. 6. 1991 na Lazirke (k. ú. Tichý Potok). Ďalšie lokality, kde máme doložený výskyt druhu je Černakovec, Filipovec, Javorinka, pod chatou Kameň, Škapová nad Hanigovskou chatou, Ráztoka, Zámčisko, Zatrichovec (k. ú. Tichý Potok), Šajba (k. ú. Oľšavica), brehové porasty Torysy pod Blažovom a v Blažovskej doline, Na Bielkach (k. ú. Nižný Slavkov), Brestov, Kostelec (k. ú. Torysky).

Ficedula hypoleuca: T. O hniezdení druhu nemáme záznam. Podľa skorých jarných pozorovaní a odchytu do nárazových sietí po hniezdnom období predpokladáme, že územím iba migruje.

Ficedula albicollis: PH. Druh, ktorý v pohorí hniezdi na vhodných biotopoch. Nebola mu venovaná osobitná pozornosť, a tak nález hniezda v údolí Kráľovca 16. 6. 1992 a v oblasti Blažova 3. 6. 2012 iba potvrdzujú jeho hniezdnú prítomnosť v území.

Ficedula parva: PH. Hniezdi v odľahlých zákutiach, v záveroch údolí lesných potokov v porastoch buka a v zmiešaných porastoch s bukom. Doklad o výskyte v hniezdnom období zaznamenaním spievajúcich samcov máme z lokality Černakovec, Javorinka, Kružné, Pavlišov, Piesočný vrch, pod Veľkým Václavákom, Ráztoka (k. ú. Tichý Potok), Kunišov, Peklisko, Slavkovský potok (k. ú. Nižný Slavkov), Priehyba (k. ú. Krásny Lúka), Bukovinky (k. ú. Šambron), Čierna hora (k. ú. Poloma), Hľbky (Torysky).

Cinclus cinclus: PH. Výskyt a hniezdenie druhu patrí k charakteristickým v území. V minulosti hniezdil nielen v údolí Torysy, ale aj v jej prítokoch (Černakovec 2 hniezda, Kráľovec 1 hniezdo 10. 5. 1974). Pre podporu hniezdenia mu boli v území v roku 2012 inštalované polobúdky pod mostné telesá na Toryse, Slavkovskom potoku a ich prítokov

v počte 15 kusov a v roku 2015 v počte 25 kusov. V údolí Torysy od obce Brezovica po obec Torysky včítane Škapovej evidujeme 24 hniezdných teritórií, v Slavkovskom potoku 2 hniezda, v Jakubovianke a prítoku Toráč 12 hniezdných lokalít. V rokoch 2014 a 2015 sme v území krúžkami Slovenskej ornitologickej spoločnosti označili 46 jedincov, prevažne mláďat na hniezde. K zaujímavým a dlhodobou obsadzovaným hniezdam patrilo hniezdo popisované Voskárom (Palášthy & Voskár 1966) v skalnej stene 2 m vysokého vodopádu v údolí potoka Černakovec. Pri nalietavaní do hniezda vodnár prerážal vodnú clonu padajúcej vody. Evidovali sme ho tu aj my 9. 5. 1969, 10. 4. 1971, 9. 5. 1976, 17. 6. 1984. V rokoch 2012 – 2015 tu už nehniezdil.

Passer domesticus: PH. Hniezdi výlučne v intravilánoch obcí. Prítomnosť, teritoriálne správanie či stály a hniezdný okrskok sme zaznamenali v rokoch 2010 – 2015 v obciach Nižné Repaše 1 pár (v roku 1996 – 3 páry), Oľšavica 5 párov, Brutovce 5 párov, Nižný Slavkov 4 páry, Torysky 2 páry, Tichý Potok 14 párov (v roku 1996 12 párov). Prítomný je aj v obci Brezovica a Torysa, v ostatných obciach sme mu nevenovali pozornosť. V zimnom období sa sťahuje nižšie po toku rieky Torysa do obce Brezovica, alebo vytvára spoločný kŕdel s *P. montanus* v prostredí hospodárskych dvorov.

Passer montanus: PH. Hniezdiť sme ho zaznamenali v obciach Torysky 1 pár, Vyšné Repaše – hosp. dvor 8 párov, Nižné Repaše 7 párov. V obciach Oľšavica, Brutovce sme jeho prítomnosť nezaznamenali. Z obce Tichý Potok máme údaj o výskyte staršieho dáta z 1. 8. 1983 a 9. 4. 1991. Hniezdi aj v obci Brezovica a Torysa, v ostatných obciach sme mu nevenovali pozornosť. O zimovaní platia rovnaké závery ako pri predošlom druhu.

Prunella modularis: PH. Hniezda sme nachádzali v náletovej mladine ihličín v zárezoch a na svahoch lesných ciest. Všetky záznamy o výskyte druhu na území od roku 2010 sme zaznamenali v hniezdnou dobu.

Motacilla cinerea: PH. Stály a pravidelný hniezdič v území počas celého obdobia sledovania. V minulosti boli hniezda v oveľa vyššom

počte súčasťou zárezov lesných ciest. Stavali si ich pod previsujúcim koreňovým systémom vegetácie. Na trase z obce Tichý Potok po Lazirku, údolím potoka Černakovce bolo 9. 5. 1976 napočítaných 6 hniezd *M. cinerea* a 1 hniezdo *M. alba*. Dňa 17. 6. 1984 už iba 3 hniezda *M. cinerea* a 1 hniezdo *M. alba*. Jarný prílet sme zaznamenali 10. 3. 1986 pri obci Brutovce. V súčasnosti je zaznamenané mozaikovité rozmiestnenie hniezd v celom území v údolí Torysy, Škapovej, Jakubianky a Torača. Hniezda si stavia na technických prvkoch v krajine (mostné telesá, ruiny stavieb, chaty) a v skalných zárezoch tokov. Hniezdenie v obciach je výnimočné. V jednotlivých obciach sme zaznamenali hniezdenie maximálne 0–2 párov.

Motacilla alba: PH. V začiatkoch vedenia našich záznamov podobne ako *M. cinerea* vystupoval v údolí rieky Torysa a bočnými prítokmi až na horské lúky, kde hniezdil v stodôlkach (Lazirka, Uhliská, Mentúz, Brutovský kríž, Bišar, Spišská 10. 5. 1975, 9. 5. 1976). V súčasnosti v údolí rieky Torysa hniezdi nesúvisle až po vodoodberný zdroj. Ďalšie pokračovanie v uzavretých dolinách nie je a stretávame sa s ním ako s hniezdičom opäť v otvorenej krajine pri obci Nižné Repaše. V obciach na území Oľšavskej planiny sme v rokoch 2012 – 2015 zaznamenali nasledovné počty hniezdiacich párov: Nižné Repaše 3 – 5 párov, Brutovce 5 – 7 párov, Oľšavica 4 – 6 párov, Vyšné Repaše 4 – 6 párov, Tichý Potok 5 – 7 párov. Jeden pár hniezdi na vonkajších trámoch poľovníckej chaty v otvorenej krajine na hrebeni pohoria na Veľkom Václaváku (1141 m n. m. 18. 4. 2010).

Anthus trivialis: PH. Hniezdi na lúkach v celom území. Prílet na hniezdne teritória máme zaznamenaný 11. 4. 1971 (Lazirka). V čase pravidelného kosenia horských lúk sme hniezda ľahko nachádzali pri opustených vyvýšených mraveniskách a pod trsmi tráv. V súčasnosti je hľadanie hniezda na nevykosených lúkach obtiažne.

Anthus pratensis: VH. Ojedinelý doklad o výskyte páru s teritoriálnym správaním sa samca máme z lokality Jankovec (Tichý Potok) z 12. 7. 1995. V súčasnosti sme výskyt druhu v území nezaznamenali.

Fringilla coelebs: PH. Jeden z najpočetnejších druhov v území. Patrí k bežným hniezdičom všade v lesných biotopoch.

Fringilla montifringilla: PT. V čase zimných invázií do nášho zemepisného pásma vyskytuje sa v samostatných krdľoch, alebo v krdlíkoch s *F. coelebs* v okolí obcí. Doklad o výskyte máme z priestoru nad obcou Brezovica (7. 2. 2009).

Serinus serinus: PH. Výskyt a hniezdenie druhu je viazané na ozdobné ihličnany v intravilánoch obcí. Doklad o výskyte máme z obce Tichý Potok (bytovky VL), Nižné Repaše, Oľšavica, Šarišské Dravce, Brezovica.

Chloris chloris: PH. Hniezdi v území, no nie je častým druhom. Vystupuje viac v intravilánoch obcí a v ich cintorínoch. Do uzavretých údolí a zapojených porastov nevstupuje.

Carduelis spinus: PH. Doklad o náleze hniezda nemáme, no na základe potvrdených údajov o výskyte a hlasových prejavoch v hniezdnom období na okrajoch lesných celkov a pri lesných cestách predpokladáme jeho hniezdenie v území. V mimohniezdnom období zostupuje do údolí a vyskytuje sa nielen v porastoch jelší pri potokoch, ale aj v tujách na cintorínoch a v obciach.

Carduelis carduelis: PH. Hniezda sme zaznamenali na ovocných stromoch v záhradách, na lipách pri božích mukách, na medziach a stromoch brehovej vegetácie. Po skončení hniezdenia v krdlíkoch sa potuluje po rumoviskách v údolí Torysy.

Acanthis cabaret: Z. Výskyt v území máme doložený (in verb. Pačenovský) zo zimnej invázie na lokalite Spišská (kóta 1056 m. n. m) a Jankovec (1169 m. n. m) v zime 1996.

Carduelis cannabina: PH. Hniezdenie sme zaznamenali v intravilánoch obcí a v krovitých medziach v širšom okolí obcí Pavľany 3. 6. 2012, Poloma 21. 5. 2015, Jakubany 6. 6. 2015, Tichý Potok 24. 5. 2015.

Carpodacus erythrinus: VH. V minulosti sme zaznamenali výskyt spievajúceho samca na sútoku Škapovej a Torysy. Z posledných rokov datujeme výskyt druhu vo vrbových porastoch Slavkovského potoka pod obcou Vyšný Slavkov 9. 6. 2013. Dňa 24. 5. 2015 sme zaznamenali

spievajúceho samca v brehových porastoch Torysy pod obcou Nižné Repaše.

Loxia curvirostra: PH: V zime vyhľadáva obnaženú pôdu, omietku chát, aby získal minerálne látky. Oblúbeným bolo miesto v podstreší poľovníckej chatky na Lazirke, kde sa zlietavali početné krdle (14 ex. 26. 12. 1965, 30 ex. 4. 2. 1966, 9 ex. 21. 12. 1968, 7 ex. 2. 2. 1969, 29 ex. 14. 3. 1970) a kúpali sa v suchej hline a popole pod chatou. V letnom období krdle s vylietanými mláďatami využívajú mláky v koľajách po kolesách lesných mechanizmov na kúpanie (10. 7. 2008 Spišská, 70 ex.; 1. 6. 2007 Chmeľov, 12 ex.).

Pyrrhula pyrrhula: PH: Sezónne je jeho výskyt v jednotlivých častiach územia početnejší a nápadnejší. Hniezdo s násadou sme našli na mladej jedličke vedľa poľnej cesty pri Brutovskom križi (24. 7. 1985). V údolí potoka Černakovec nájdeme dve obsadené hniezda 17. 6. 1984. V oblasti Lazirky pri zimnom sčítaní 22. 12. 1968 bola zistená prítomnosť 12 jedincov. Nepočtené krdliky sú zaznamenané na viacerých miestach v zimnom období v blízkosti obcí.

Coccothraustes coccothraustes: PH: Prevažná časť údajov o výskyte druhu v území pochádza z hniezdneho obdobia. Záznamy o výskyte boli robené necielene a získali sme ich zo všetkých častí územia.

Emberiza citrinella: PH: Hniezdi v celom území na vhodných stanovištiach poľných medzí a okrajoch ciest. Počet údajov o jej výskyte z celkového počtu záznamov o vtáčích druhoch v území predstavuje 5 %.

Zhrnutie

V rokoch 1964 – 2015 sme na území zistili 133 druhov vtákov. Z toho 95 druhov považujeme za pravidelné hniezdiče v území (PH), 7 druhov hniezdi nepravidelne (NH), 6 druhov sú zriedkavé (ZrH) a 6 druhov vzácné hniezdiče (VH) v území. Údaje o hniezdení nemáme v súčasnosti potvrdené pre týchto 15 druhov: *Lyrurus tetrrix*, *Tetrao urogallus*, *Phasianus colchicus*, *Ciconia ciconia*, *Athene noctua*, *Asio otus*, *Caprimulgus europaeus*, *Alcedo atthis*,

Dendrocopos medius, *Dendrocopos syriacus*, *Galerida cristata*, *Riparia riparia*, *Phoenicurus phoenicurus*, *Oenanthe oenanthe*, *Anthus pratensis*. Nové v minulosti tu neuvádzané druhy hniezdičov sú *Remiz pendulinus* a *Carpodacus erythrinus*. Vtáky, ktoré evidujeme ako zalieťajúce do územia sú *Anas querquedula*, *Ardea cinerea*, *Circus aeruginosus*, *Phalacrocorax carbo*, *Circus cyaneus*, *Streptopelia decaocto* a *Alcedo atthis*. Do skupiny zimujúcich druhov v území patria: *Buteo lagopus*, *Falco columbarius*, *Bombycilla garrulus*, *Fringilla montifringilla*, *Acanthis cabaret*. K druhom migrujúcim územím patria *Grus grus*, *Upupa epops*, *Phoenicurus phoenicurus*, *Oenanthe oenanthe* a *Ficedula hypoleuca*. Z druhov, ktoré uvádza Janalík (1960) ako hniezdiče v území sme nepotvrdili nielen ako hniezdiče ale nezaznamenali sme ani výskyt 7 druhov (*Milvus milvus*, *Circaetus gallicus*, *Tyto alba*, *Otus scops*, *Emberiza calandra*, *Motacilla flava* a *Lullula arborea*). Pre 5 druhov, ktoré Janalík registroval iba ako transmigranty sme my v území potvrdili ich hniezdenie (*Anas platyrhynchos*, *Nucifraga caryocatactes*, *Corvus corax*, *Turdus pilaris*, *Aquila chrysaetos*).

Význam rieky Torysa ako migračného koridoru územím pre vodné vtáky vyzdvihli vo svojej práci Palášthy & Voskár (1966, 1970). Územie Levočských vrchov predstavuje hranicu na západnej strane koridoru údolím rieky Torysy. Palášthy a Voskár v roku 1964 uvádzajú výskyt *Riparia riparia* najvyššie v údolí Torysy pri Krivanoch (Palášthy & Voskár 1966). Nami zistené hniezdenie posúva túto severnú hranicu v údolí Torysy o 11 km vyššie nad obec Brezovica. Druh *Streptopelia decaocto* autori popisujú z Tichého Potoka a ojedinelé výskyty v mimohniezdnom období aj z polôh mimo intravilánu, v pohorí v nadmorskej výške 700 – 900 m n. m. My sme zaznamenali jej severnú hranicu nanajvyš v obci Brezovica a nemáme ani ojedinelé záznamy výskytu z iných častí územia. Predpokladáme, že to môže súvisieť aj s úpadkom hospodárskej činnosti.

Podobne severná hranica šírenia sa druhu *Dendrocopos syriacus* a *Remiz pendulinus* v roku 1964 dosahovala po Sabinov. V sú-

časnosti je o 21 km severnejšie a dosahuje po obec Brezovica. Možnosť hniezdenia v tejto časti územia hornej Torysy pravdepodobne súvisí s pulzujúcou expanziou druhov. V čase kulminácie populačnej expanzie môže druh vystúpiť aj mimo dovtedy známych hraníc rozšírenia. Napr. hniezdenie *R. pendulinus* bolo pri Brezovici pozorované už v polovici minulého storočia (in verb. B. Jarčuška). Ďalší postup údolím pravdepodobne ovplyvňuje uzavretosť horského údolia koryta rieky Torysa a z neho vyplývajúcich existenčných obmedzení. Naopak šírenie sa *Turdus pilaris* zo severu na juh prebehlo oveľa rýchlejšie a malo pravdepodobne kontinuálny charakter. Od 30. tých rokov minulého storočia je druh dnes už stálym členom avifauny v celom území aj v nižšie položených častiach krajiny. Obmedzené, napriek očakávaniu (Palášthy & Voskár 1970), ostalo prenikanie druhu *Lanius excubitor*. Druh zostal na pôvodnej hranici a iba v okrajových častiach pohoria.

Prenikanie nových severoeurópskych druhov do územia zo severu potvrdujú zaznamenané výskyty *Carpodacus erythrinus*. Pravdepodobnosť jeho hniezdenia v území Levočských vrchov nepopierajú ani Palášthy & Voskár (1970) a dávajú ho ako hniezdiča do súvisu s podobne sa rozširujúcim druhom *Turdus pilaris*. K prekvapivým patrí skutočnosť, že ani Janalík (1960), ale ani Palášthy & Voskár (1970) vo svojom prieskume neuvádzajú z územia *Alcedo atthis*, čo môže súvisieť s obmedzenou vhodnosťou pobrežného substrátu na stavbu hniezdných nôr (horný úsek rieky).

Vyhlasením Levočských vrchov za Chránené vtáčie územie je toto územie považované za jedno z najvýznamnejších hniezdísk u nás pre kritériové druhy (K1) *Aquila chrysaetos*, *Ciconia nigra* a *Crex crex* (Rybanič et al. 2003). Počet registrovaných párov *Aquila chrysaetos* v nami spracovanej časti územia je pri existencii rovnakého počtu párov aj v západnej polovici územia predpokladom pre naplnenie podmienky zachovania 7 hniezd v celom území CHVÚ. Priemerný počet 18 hniezd *Ciconia nigra* pre celé územie CHVÚ je po zmenách v území reálny iba za výrazne prísnejšieho prístupu

k vstupom do územia. Druhým predpokladom je, že v západnej časti pohoria hniezdi vyšší počet párov ako v nami spracovanej východnej časti pohoria. Počet 120 hniezdiacich párov *Crex crex* v návrhu v celom CHVÚ je podľa hustoty zistených párov vo východnej polovici pohoria reálny. Z druhov, u ktorých je v území CHVÚ predpoklad výskytu viac ako 1 % celoslovenskej populácie sú 3 páry *Bubo bubo* v návrhu na hranici reálneho stavu vzhľadom na situáciu s hniezdením druhu vo východnej polovici územia. Za reálny považujeme návrh 15 hniezdných párov *Aquila pomarina* v CHVÚ. Výskyt 15 párov *Tetrao urogallus* a 25 párov *Lyrurus tetrrix* pri súčasnom zistení stavu populácie druhu v území sú v súčasnej dobe silne nad reálny stav. Situácia s hniezdením *Alcedo atthis* vo východnej polovici územia CHVÚ nedáva pozitívny predpoklad dodržania výskytu 20 párov v území. Z ostatných druhov, ktorých výskyt v území predstavuje viac ako 1 % populácie považujeme navrhované počty hniezdiacich párov za primerané s výnimkou druhu *Bonasa bonasia* a *Muscicapa striata*, kde uvedené počty sú výrazne nadhodnotené v porovnaní s ich možnou početnosťou v území.

Prehľadom o výskyte a charaktere výskytu vtákov vo východnej časti Levočských vrchov chceme poukázať na významnosť územia a podporiť potrebu podrobného spracovania celého územia.

Pod'akovanie

Ďakujem dr. Jozefovi Voskárovi za podchytenie môjho záujmu, odborné vedenie pri prvých ornitologických pozorovaniach a za poskytnuté informácie o jednotlivých druhoch z čias jeho aktívneho pôsobenia v tejto oblasti (M. Fulín). Vďaka patrí kolegom MVDr. Samuelovi Pačenovskému za praktickú pomoc pri inštalácii búdok pre sovy v rokoch 1994 – 1996 a za cenné údaje o výskyte sov v území. Ďalej pod'akovanie patrí MUDr. L. Šimákovi a RNDr. M. Drapeckému za konzultácie o výskyte orlov v území. Takisto ďakujeme všetkým kolegom Mgr. M. Demkovi, Ing. B. Jarčuškovi, PhD., RNDr. A. Krištínovi, DrSc. za cenné pripomienky a poznatky z daného územia a Ing. Matisovi, RNDr. P. Krišovskému, Ing. T. Vatychovi a S. Grešovi za výpomoc pri odchyte a krúžkovaní vtákov v území.

Literatúra

- DANKO Š., MIHÓK J. & PČOLA Š. 2007: Hniezdenie a výskyty hadiara krátkoprstého (*Circaetus gallicus*) na východnom Slovensku. — *Tichodroma* 19: 75–86.
- FULÍN M. 1995: Posudok na „Alternatívny návrh tvorby vodných zdrojov v oblasti Tichého Potoka na hornom toku Torysy“. Rukopis. — *Pedohyg*, Bratislava.
- FULÍN M. 1996: Výsledky monitoringu živočíchov – vtáky, cicavce v hornom úseku Torysy v roku 1996. Rukopis. — *Pedohyg*, Bratislava.
- FULÍN M. 1997: Správa o monitoringu živočíchov – vtáky, cicavce na hornom úseku Torysy v rokoch 1996 a 1997. Rukopis. — *Pedohyg*, Bratislava.
- FULÍN M. 2000: Fauna v povodí hornej Torysy v Levočských vrchoch. — *Natura Carpatica* 41: 171–179.
- JANALÍK F. 1960: Ptactvo Levočského pohoria. — *Zprávy MOS*: 18–22, 25–31.
- JARČUŠKA B. 2013: Hniezdenie kúdelníčky lužnej (*Remiz pendulinus*) na smrekovci. — *Tichodroma* 25: 67–68.
- KOVALÍK P., PAČENOVSKÝ S., ČAPEK M. & TOPERCER J. 2010: Slovenské mená vtákov sveta. SOS/BirdLife Slovensko, Bratislava.
- PALÁŠTHY J. & VOSKÁR J. 1965: Živočíšstvo. — Pp. 22–25. In: *Turistický sprievodca – Levočské pohorie – Branisko*, zv. 54. Bratislava.
- PALÁŠTHY J. & VOSKÁR J. 1966: Torysa, migračná cesta vtáctva. — *Východoslovenské vydavateľstvo*, Košice.
- PALÁŠTHY J. & VOSKÁR J. 1970: O postupe šírenia sa niektorých vtákov povodím Torysy do vnútra Karpat. — *Sylvia* 18: 41–54.
- PALÁŠTHY J., DOSTÁL E. & CIBULKOVÁ L. 1987: Príroda okresu Prešov a jej ochrana. — *Východoslovenské vydavateľstvo*, Košice.
- RYBANIČ R., KAŇUCH P., FIALA J., KRIŠTÍN A., WALITZKY Z., DE NOBEL P., DANKO Š., MADERIČ B., KARASKA D., RAJTÁR D. & BOBÁKOVÁ L. 2003: Návrh sústavy chránených vtáčích území (SPA) v Slovenskej republike a ich ochranné podmienky. — *Spoločnosť pre ochranu vtáctva na Slovensku*, Bratislava.
- STANOVÁ V. & VALACHOVIČ M. (eds.) 2002: Katalóg biotopov Slovenska. — *Daphne – inštitút aplikovanej ekológie*, Bratislava.
- VOSKÁR J. 1967: Nezvyklé hniezdenie orešnice perlavej (*Nucifraga caryocatactes* L.) v Levočských horách. — *Zborník Východoslovenského múzea, séria B* 8: 169–170.
- VYHLÁŠKA MINISTERSTVA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY, ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Levočské vrchy. — *Zbierka zákonov č. 434/2012*, čiastka 105: 3259–3310.
- ZVALENÝ L. 2011: Príčiny aktivácie biotických škodlivých činiteľov. — *Vojenské lesy* 5 (1): 8.

Došlo: 15. 12. 2015

Prijaté: 3. 2. 2016

Online: 21. 2. 2016